

ضرورت اصلاح قوانین بانکی

● مسأله‌ای که در سیستم بانکی وجود دارد، اثر دومینویی آن است. چنانچه اگر یک بانک ورشکسته شود، این امر می‌تواند به صورت دومینو به بانک‌های دیگر منتقل شود

گزارش

در قوانین بانکداری که توسط کارگروه‌های مختلف در جریان بوده است، مطرح شده و همچنین اشاراتی به نحوه اعلام ورشکستگی بانک‌ها شده است.

ارقام بسیار کمی رفته است؛ اما صندوق ضمانت سپرده‌ها علاوه بر کارکرد اصلی خود، کارکردهای نظارتی نیز دارد. از آنجا که این صندوق متناسب با سپرده‌های بانک‌ها از آنها درصد می‌گیرد، طبیعتاً روی عملکرد بانک‌ها نیز نظارت می‌کند. در دنیا چند مقام ناظر در نظام بانکی وجود دارند که یکی از آنها سازمان نظارتی و دیگری همین صندوق‌های ضمانت سپرده‌ها هستند که آنها نیز به نوعی بر عملکرد بانک‌ها نظارت می‌کنند.

فصل هشتم این پیش نویس مربوط به توقف، بازسازی، ورشکستگی و انحلال است. فصل سوم از قسمت سوم قانون پولی و بانکی کشور به انحلال و ورشکستگی بانک‌ها اختصاص داشته و شامل سه ماده ۳۹، ۴۰، ۴۱ است که در این پیش نویس مورد بازنگری قرار گرفته و تکمیل شده است. بررسی که در این زمینه مطرح می‌شود این است که چرا باید ورشکستگی بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری، مقرراتی جدا از مقررات ورشکستگی شرکت‌ها داشته باشد. سیدحسین میرجلیلی در پاسخ به این سؤال ۶ دلیل را مطرح کرده است و می‌گوید:

۱ ورشکستگی یک مؤسسه اعتباری می‌تواند اثر منفی بر سایر مؤسسات اعتباری داشته باشد؛ بدین ترتیب

کرده، بانک‌هایی را که در حال ورشکستگی هستند به حالت عادی برگرداند. «میرجلیلی با اشاره به این موضوع که ماهیت این صندوق با حساب ذخیره قانونی بانک‌ها در بانک مرکزی کاملاً متفاوت است، می‌گوید: «قبل از اینکه بانکی ورشکسته شود، مسأله‌ای که در سیستم بانکی وجود دارد، اثر دومینویی آن است. چنانچه اگر یک بانک ورشکسته شود، این دومینو به بانک‌های دیگر منتقل شود. صندوق ضمانت سپرده‌ها برای این است که اجازه ندهد این دومینو برای نظام بانکی اتفاق بیفتد؛ یعنی تا ورشکستگی سرراغ یک بانک آمد، این صندوق به آن بانک کمک کرده و آن را نجات دهد تا این ورشکستگی به سایر بانک‌ها سرایت نکند. چنین صندوق‌هایی در بسیاری از کشورهای دنیا با عناوین مختلف وجود دارند. منابع این صندوق نیز باید از خود بانک‌ها تأمین شود، به گونه‌ای که از هر بانک درصد مشخصی به نسبت سپرده‌هایشان برای ضمانت دریافت می‌شود. بنابراین، اگر بانک‌ها مشکلی پیدا کنند، می‌توانند مدعی شوند که صندوق ضمانت سپرده‌ها باید به کمک آنها بیاید. کارکرد حساب ذخیره قانونی هم چیز دیگری است و هم میزان آن به مرور زمان کاهش مواجهه بوده و به سمت

با توجه به اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و خصوصی سازی بانک‌ها، نیاز به چنین صندوقی ضروری بود تا در صورت توقف از پرداخت دیون یا ورشکستگی، از سپرده گذاران حمایت شود. با ایجاد این صندوق، نوعی نظام ضمانت سپرده‌ها قبل از وقوع ورشکستگی ایجاد می‌شود. سیدحسین میرجلیلی درباره این فصل از پیش نویس قانون بانکداری می‌گوید: «با توجه به اینکه بسیاری از کشورها «صندوق بیمه سپرده‌ها» دارند، تصمیم گرفتیم در پیش نویس قانون، یک فصل را به موضوع ضمانت سپرده‌ها اختصاص دهیم. البته درباره عنوان این موضوع بحث‌های زیادی در کارگروه و شورا شکل گرفت. عده‌ای از دوستان معتقد بودند اگر از عنوان بیمه سپرده‌ها استفاده کنیم، عملاً بیمه مرکزی مدعی آن خواهد شد و این کار از اختیار بانک مرکزی خارج می‌شود و طبیعتاً کارها دچار چالش خواهد شد؛ لذا عنوان «ضمانت سپرده‌ها» را برای آن انتخاب کردیم تا این موضوع جزء مجموعه سیستم بانکی بوده و بتواند خدمات ارائه دهد. رسالت این صندوق این‌گونه تعریف شده بود که صندوق باید از استقلال مالی برخوردار بوده و زمانی که بانک‌ها دچار مشکل شدند، باید بتواند با ذخیره‌ای که برای خودش در شرایط عادی ایجاد

مربوط به ورشکستگی شرکت‌ها در مورد بانک‌ها قابل اجرا نبوده و نیازمند مقررات ویژه‌ای است. از طرف دیگر، وام گرفتن و قرض دادن در مورد تاجران امری فرعی و در شرایط خاص است، ولی ماهیت بانک‌ها، اشتغال به این امر است.

۳ بانک‌ها و مؤسسات اعتباری با طیف وسیعی از طلبکاران مواجه هستند. وسعت طلبکاران بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری با وسعت هیچ گروه دیگری از شرکت‌های تجاری قابل مقایسه نیست؛ زیرا بانک‌ها از عموم مردم سپرده‌گیری می‌کنند؛ لذا پرداختن به موضوع ورشکستگی بانک‌ها و سایر

قوانین باید نسبت به مقررات عادی مربوط به ورشکستگی شرکت‌های تجاری سخت‌گیرانه‌تر و توأم با اقدامات احتیاطی بیشتری باشد.

۲ بانک‌ها بنا به ماهیت فعالیت خود، عمدتاً با دیون و مطالبات سروکار دارند و همین امر احتمال ورشکستگی آنها را افزایش می‌دهد. ساده‌ترین تعریف ورشکستگی آن است که بدهی‌ها بیشتر از دارایی‌ها باشد. اما در مورد بانک‌هایی که به فعالیت اعتباری می‌پردازند، زیادت دیون بر دارایی‌ها امری طبیعی و معمول است؛ لذا با توجه به ماهیت فعالیت بانک‌ها، بسیاری از مقررات

که ورشکستگی یک بانک موجب سلب اعتماد سرمایه‌گذاران به مجموعه نظام بانکی شده و با هجوم به سایر بانک‌ها می‌تواند اثر منفی بر سایر مؤسسات اعتباری داشته باشد؛ به همین دلیل، در این پیش نویس آمده است بانکداران تنها تاجرانی هستند که مایل نیستند رقبایشان ورشکسته شوند؛ این اثر خاص ورشکستگی بانک‌ها را اثر دومینویی ورشکستگی بانک‌ها می‌نامند. بنا بر این، مهم‌ترین دلیلی که وضع قوانین خاص برای ورشکستگی بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری را ضروری می‌کند، اهمیت اقتصادی ورشکستگی بانک‌ها و آثار جدی است که این اتفاق می‌تواند بر کل اقتصاد ایران برجای بگذارد. از این جهت، این

با توجه به اینکه بسیاری از کشورها «صندوق بیمه سپرده‌ها» دارند، تصمیم گرفتیم در پیش نویس قانون، یک فصل را به موضوع ضمانت سپرده‌ها اختصاص دهیم. البته درباره عنوان این موضوع بحث‌های زیادی در کارگروه و شورا شکل گرفت. عده‌ای از دوستان معتقد بودند اگر از عنوان بیمه سپرده‌ها استفاده کنیم، عملاً بیمه مرکزی مدعی آن خواهد شد و این کار از اختیار بانک مرکزی خارج می‌شود و طبیعتاً کارها دچار چالش خواهد شد؛ لذا عنوان «ضمانت سپرده‌ها» را برای آن انتخاب کردیم تا این موضوع جزء مجموعه سیستم بانکی بوده و بتواند خدمات ارائه دهد

مطالعات مرحوم عباس موسویان در بانکداری بدون ربا

شخصیت اصلی گروهی که در قم مطالعات خود را آغاز کرده بودند، مرحوم استاد عباس موسویان بود. مرحوم موسویان و دوستان ایشان ویرایش‌های مختلفی از قانون عملیات بانکی بدون ربا را تهیه کرده بودند. به یاد دارم ایشان در آخرین مصاحبه خود گفته بودند این هفتمین ویرایش ما از قانون عملیات بانکی بدون رباست. البته تأکید گروه آقای موسویان بیشتر بر جنبه‌های فقهی و عقود بود. وقتی ما دیدیم ایشان و دوستانشان در قم در حال انجام مطالعاتی در این زمینه هستند، از وی برای حضور در جلسه‌ای دعوت کردیم. انصافاً مرحوم موسویان شخصیتی بسیار متواضع و منصف بود. وقتی در جریان متن کامل پیش نویس ما قرار گرفتند، دو سه بار برای بحث و گفت‌وگو در جلسات ما حضور داشتند و در نهایت گفتند کار شما کامل‌تر است. برای همین ما مطالعات خودمان را در اختیار شما قرار می‌دهیم. بنابراین، گروه فعال در قم عملاً به فعالیت‌های خود در این زمینه ادامه نداد و با توجه به صداقت، صمیمیت و روحیات متواضعانه‌ای که مرحوم موسویان داشتند، تمام مطالعات خودشان را در اختیار ما قرار دادند.»

برش

